

Raamatupidamise Toimkonna selgitused

seoses koroonaviiruse ja eriolukorra mõjude kajastamisega aastaaruannetes

Koroonaviiruse (COVID-19) puhang ja sellest tulenevalt kehtestatud eriolukord mõjutab valdava osa Eesti ettevõtete tegevust ja majandusnäitajaid. Seetõttu soovib Raamatupidamise Toimkond raamatupidamise aastaaruannete koostajate tähelepanu pöörata sellele, kuidas nimetatud mõjusid peaks aruannete koostamisel arvestama kooskõlas Eesti finantsaruandluse standardiga.

Allpool on esitatud peamised valdkonnad, millele tuleb tähelepanu pöörata. Seejuures tuleb arvestada iga ettevõtte eripära ja konkreetsete tingimustega, mistõttu suur tähtsus on juhtkonna ja aruande koostaja poolt tehtavatel kaalutlustel, kuidas rakendada Eesti finantsaruandluse standardi üksikuid sätteid.

Aruandekuupäev ja järgnevad sündmused

Raamatupidamise aastaaruande koostamisel koroonaviiruse puhangu ja eriolukorra mõjude arvestamisel on esmaseks kaalutluseks, kas tegemist on aruandeperioodi sündmusega või aruandekuupäeva järgse sündmusega. Arvestades, et esimesed koroonaviirusega nakatunud avastati Eestis 2020. aasta veebruari lõpus ning eriolukord kehtestati 12. märtsist 2020, siis on nende ettevõtete jaoks, kelle majandusaasta lõppes 31.12.2019, üldjuhul tegemist aruandekuupäeva järgse sündmusega.

Siiski ei pruugi see kehtida kõigi ettevõtete kohta. Näiteks ettevõtte, mille majandustegevus on seotud riikidega, kus koroonaviiruse levik avaldas mõju juba enne 31.12.2019, peab hindama kas tema jaoks võis olla tegu aruandeperioodi sündmusega. Sama peab tegema ettevõtte, mille majandusaasta lõppes või lõpeb 2020. aastal (näiteks 31.03.2020 majandusaasta lõpuga ettevõtete jaoks on tegemist aruandeperioodi sündmusega).

Raamatupidamise Toimkonna juhend (RTJ) 1 selgitab, kuidas tuleb aastaaruandes käsitleda aruandekuupäeva järgseid sündmusi lähtudes sellest, kas tegemist on korrigeeriva või mittekorrigeeriva sündmusega. Kordamata nende definitsioone siin selgituses juhime tähelepanu, et oluliste aruandekuupäeva järgsete sündmuste kohta tuleb aastaaruandes avalikustada infot olenemata sellest, kas tegemist on korrigeeriva või mittekorrigeeriva sündmusega (RTJ 15 punkt 15). Lisaks tuleb korrigeeriva sündmuse mõjusid (nt varade allahindlused) kajastada bilansis ja kasumiaruandes.

Raamatupidamise Toimkonna hinnangul on 31.12.2019 lõppenud majandusaasta aruannete puhul koroonaviiruse puhangu ja eriolukorra mõjud valdavatel juhtudel mittekorrigeerivad sündmused. Siiski nagu eespool rõhutatud, ei pruugi see nii olla kõikidel juhtudel ja aruannete koostajad peavad igat olukorda kaaluma lähtudes konkreetsetest tingimustest,

Raamatupidamise Toimkond soovib olulise mittekorrigeeriva sündmuse mõju puhul avalikustada sündmuse olemuse ja hinnangu selle finantsmõju kohta. Kui seda ei ole võimalik usaldusväärselt hinnata, peab miinimumina avalikustama sündmuse olemuse ja kinnituse selle kohta, et mõju ei saa hinnata.

Näideteks mittekorrigeerivate sündmuste kohta, mida tuleks üldiselt avalikustada, on tegevuskavad tegevuse lõpetamiseks või olulise restruktureerimise (nt koondamiste) ettevõtmine, laenulepingute rikkumised või ebatavaliselt suured muutused varade väärtustes pärast aruandeperioodi.

Tegevuse jätkuvus

Olenemata sellest, kas koroonaviiruse puhangut ja eriolukorda on käsitletud korrigeeriva või mittekorrigeeriva aruandekuupäevajärgse sündmusena, peab ettevõtte tegevuse jätkuvuse hindamisel nende mõjusid arvestama.

Vastavalt RTJ 1-le peab raamatupidamise aastaaruande koostamisel ettevõtte juhtkond hindama ettevõtte jätkusuutlikkust vähemalt 12 kuulises perspektiivis alates aruandekuupäevast.

- Juhul, kui ettevõtte tegevuse jätkuvuse suhtes eksisteerib ebakindlus, on juhtkond kohustatud avalikustama ebakindlust põhjustavad asjaolud aastaaruande lisades.
- Juhul kui ettevõtte on alustanud tegevuse lõpetamist või on tõenäoline, et ta alustab või on sunnitud alustama lähema 12 kuu jooksul tegevuse lõpetamist, koostatakse aruanne lähtudes RTJ 13 "Likvideerimis- ja lõpparuanded", mis reguleerib likvideeritavate ettevõtete kajastamist.

Ettevõtte tegevuse jätkuvuse hindamine tuleb läbi viia võttes arvesse kogu teadaolevat informatsiooni kuni aastaaruande koostamise (allkirjastamise) kuupäevani.

Ettevõtte tegevuse jätkuvust võivad mõjutada mitmesugused tegurid, näiteks:

- füüsilised piirangud (liikumispiirangud või reisikeelud, viivitused tarnetega), mis takistavad äritegevuse läbiviimist;
- tarnijate ja klientide maksevõime (mõju nii nõuete laekumisele kui uute tellimuste hinnale);
- olemasolevate kohustuste tase ja maksetähtajad;
- olukorda leevendavad meetmed (valitsusabi ja võimalikud asendusfinantseerimise allikad).

Tegevuse jätkuvuse märkimisväärse ebakindluse puhul peab aruande lisades avalikustamine hõlmama peamiseid sündmuseid ja asjaolusid, mis võivad tekitada märkimisväärset kahtlust ettevõtte suutlikkuses jätkata jätkuvalt tegutsevana ja juhtkonna plaane nende sündmuste ja asjaoludega tegelemiseks, et tagada ettevõtte tegevuse jätkumine. Avalikustatud informatsiooni põhjal peab aruande lugejale olema arusaadav, et eksisteerib oluline ebakindlus ettevõtte tegevuse jätkuvuse osas, mille tõttu ei pruugi ettevõtte olla võimeline normaalse äritegevuse käigus realiseerima oma varasid ja täitma oma kohustusi.

Muud olulised mõjud raamatupidamise aastaaruandele

Raamatupidamise Toimkonna juhendid kirjeldavad erinevate varade hindamist raamatupidamise aastaaruandes. Ettevõtetel tuleb hinnata, kas koroonaviiruse puhangu ja eriolukorra mõju on põhjastanud varade väärtuse languse. Mida selle juures silmas pidada?

- Õiglases väärtuses kajastatud varasid (nt osad finantsvarad või kinnisvarainvesteeringud) hinnatakse lähtudes nende turuväärtusest või diskonteeritud tuleviku rahavoogudest. Aktiivse turu olemasolul on õiglaseks väärtuseks vara turuväärtus aruandekuupäeval. Kui turuväärtust ei ole võimalik leida, siis lähtutakse üldjuhul diskonteeritud tuleviku rahavoogude meetodist. Õiglase väärtuse meetodi puhul on oluline meeles pidada, et õiglase väärtus peab kaasama neid asjaolusid, mis eksisteerisid või olid tuleviku osas teada aruandekuupäeval. Samas ei tohi õiglase väärtuse hindamisse kaasata asjaolusid, mis mõjutasid väärtust peale aruandekuupäeva (nt börsil noteeritud aktsiate hinnalangus peale aruandekuupäeva). Seda põhimõtet tuleb

rakendada ka õiglase väärtuse leidmisel diskonteeritud tuleviku rahavoogude meetodil, st rahavoogude prognoosi koostades tuleb arvesse võtta seda infot, mis oli teada aruandekuupäeval ning välistada info, mida aruandekuupäeval ei oleks pidanud teadma.

- Soetusmaksumuse meetodil (nt osad finantsvarad, varud, materiaalsed ja immateriaalsed põhivarad) ja korrigeeritud soetusmaksumuse meetodil kajastatud varade (nt nõuded) osas tuleb aruandekuupäeva seisuga hinnata, kas on indikatsioone varade väärtuse languse osas ja vajadusel läbi viia kaetava väärtuse testid. Paljude ettevõtete puhul põhjustavad koroonaviiruse puhangu ja eriolukorra majanduslikud mõjud tõenäoliselt põhivarade (finantsvarad, kinnisvarainvesteeringud, materiaalne ja immateriaalne põhivara), aga võimalik, et ka käibevarade väärtuse languse kriteeriumi (nt tulude või prognoositavate laekumiste vähenemine). Juhul, kui tuleb läbi viia kaetava väärtuse test, siis tuleb silmas pidada samu põhimõtteid, mida kirjeldati eelmises lõigus seoses õiglase väärtuse leidmisega.

Seega enamik ettevõtteid, mille majandusaasta lõppes 31.12.2019, ei peaks kajastama pärast bilansipäeva toimunud varade õiglase väärtuse langust oma 31.12.2019 bilansis. Niisamuti, kui nende ettevõtete varade kaetava väärtuse langus leidis aset pärast bilansipäeva toimunud sündmuste tulemusena, ei tuleks 31.12.2019 bilansis kajastada varade väärtuse langust.

Nende ettevõtete jaoks, mille majandusaasta lõppes või lõpeb 2020. aastal, võib koroonaviiruse puhangul ja eriolukorral olla oluline mõju varade väärtuse hindamisele, juhul kui haiguspuhang ja eriolukord osutub nende jaoks aruandeperioodi sündmuseks.